

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

İki Ayda Bir Çıkar

İçindekiler

Marazî Edebiyat	Doktor Asım Sözman
İçtimai Sigortalar	.Asaf Cemal Aydar
Eski Yıllarda Trabzon , . . . , .	Nesib Yağmurdereli
Tarihte İktisadi Trabzon	Kemal Peker
Şehrin Güzelleşmesi	Şevket Çulha
Boztepe	Ş. Ç.
Trabzondan Kelkite , . . . , .	Muzaffer Korlu
Hidrellez	Nurettin Erel
Halkevlerine	Baba Salim Öğütçen
Ortakçılık . ,	D. Y. İ. D.
İnsan ve Duygu	Korlu
Bayburtlu Celâli	Mehmet Atay
Ay Tutulurken Politada	Fikri Karanıs
Sonra	Mustafa Kemal Sayıl
Ziğanya Çıkarken	M. Cansız
İki Gönül Bir Olunca	Cevdet Alap
Şen Köylü Hocaya	R. E.
Haberler	

Yeni seri

Değeri

MART

Sayı 23

25

1946

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

İki Ayda Bir Çıkar

Sayı 23

MART 1946

Edebivat

MARAZÎ EDEBİYAT

Yazan : DOKTOR ASİM SÖZMEN

Eski servetifünun nushalarını karıştırıyordum . Edebiyatı cedide , fecriatı , ekolunun gerek nazım ve gerek nesir şekilleri üzerinde bugünkü dil ve düşünüş inkilâbının verdiği uyanıklıkla durdum . Çocukluğumdanberi okuduğum eserler gözümün önünde bir sinema şeridi gibi cınladı . Ölmüş bir kadının evrakı metrükesi , mavî siyah , zavallı Neccet . İffet ve daha bilmem ne kadarı . . .

Bütün bunların kahramanlarını eserde kıymetlendirilen cihetleri bir doktor gözü ile tahlil ederken

tek ve müşterek bir vasıf buldum ve topuna birden aynı adı verdim : marazî edebiyat , ve yahut , edebiyatı maraziye .

Hayata neş'e ve canlı hislerle katılmak istiyen iki nişanlıdan birisi hasta ve tâbî'i verem . Arasıra kesik kesik gelen öksürük darbele-ri ve mendilde penbe lekeler , gür kipriklerin gölgelediği yeşil muzta-rip gözler ve nihayet birlikte bir nişanlı gezintisi ve ilk uğrak olarak bir servistan , bir mezaristan , her bir kitabe ayrı ayrı okunuyor . Göz yaşları ve fenantın ihtarı , hayatın

bir hiç olduğu , hastalığın bir süs ,
iştihatsızlığın , maddi zaafın bir ter-
biye nezaket unsuru olarak belirtil-
mesi ve nihayet :

İki ip parçası ile bir tabut
İniyordu mezarı nişyana
Duruyorduk ayakta hep mephut
Müvekkil cevabı rahmana
Diye daimi bir ahret melankoli
si . Vuslatsız aşklar . ahlak , enin-
ler kahramanlarının müdhiş bir tra-
jedi temsili sonunda olduğu gibi
ölümle , intiharla neticelendiği eser-
ler . Bu eserlerin etkisi altında ka-
lan gençler odalarına kapanıp ağ-
lamaktan kızarmış gözleriyle hasta-
lığa özenen meriz tipler olmuştur.
Koltuğunda bu kabil romanlar, çok
saçlı , fiyango kıravath , gazeteci
ve edip özentileri . Bön idealistler bi-
lir . dar omuzlu , kamburu çık-
mış nesil azmanları .

Halbuki cumhuriyet nesli bu
eserler karşısında her halde de-
ğişen duyuş ve düşünüş tarzlarının
mahsulü olarak garipsiyor . Yeni
nesil hastalığın bir zaaf olduğunu

o penbe yüzlü gör kıprıklı , koyu
hareli gözlü genç kızın iki çürük
ciğer taşıyan bir zavallı olduğunu
biliyor . O , hayatı neşeyi geniş
statlerde dağ sporlarında şekillenmiş
pazularile , dik başile güneşi
havayı içmek istiyor ve sağlam
kafanın sağlam dimağda oldu-
ğunu ve modern şairin atlet
tipinde olacağını biliyor ve bu
marazi edebiyat müntesiplerine
şairin ağzından :

Yeter artık yeni cami traşı yeter
Ayağa kalkın efendiler

diye haykırıyor .

Son şiir mükâfatını kazanan
Cahit Sıtkının 35 yaş eserinin
kazanmasında amil olan sebepler
meyanında halâ bu marazi ede-
biyatın tesirlerinden kurtulamadı-
ğımız anlaşılıyor . Buna karşı :

Yolun herüz başındayız
Otuz beş yıl sonra çorçilin yaşındayız

diyerek bir gene şairin eseri her
halde müstakbel edebiyatımıza hakim
felsefenin ifadesi olmakla yer ala-
caktır .

Dr. Asım Sözen

Sosyal Ekonomi

İçtimaî Sigortalar

1 - Genel olarak sosyal sigorta nedir ?

ASAF CEMAL AYDAR

Sosyal sigortalar ' her hangi
bir sebeple geliri kesilen ve varlık-
sız kalan kimselere başka suretle
gelir temini için kurulan müesseseler-
lerdir .

Gelirin kesilmesi en çok işçi si-
nifından rastlanılan hadiselerden ol-
duğuna göre sosyal sigortalara:
'işçi sigortaları' da diyenler vardır.
Bu sigortalar hem ameleli hemde işçi
olmayan kimseleri içine aldıkları
için bunlara daha geniş değimi ile
'Sosyal sigortalar' denilmektedir .
Fihakika işçiyi gelirsiz bırakan
haller bu yolda şunlar olabilir ;
işsizlik , hastalık kaza malûliyet
ihtiyarlık ölüm . . . işçilerin bu se-
beplerden biri ile geçici veya süre-
kli olarak işten kalmaları kendileri-
ve ailelerinin gelirsiz kalmalarını
değurur . İşte bu düşünce ile kurur

lan sosyal sigortalar gelirin kesil-
mesine karşı evelden alınan emni-
yet tedbirleridir . Bu emniyet ted-
birlerini doğuran zaruretlar , ondo-
zuncu asrın ferdi mesuliyet , pren-
siplerinin yerine cemiyet mesuliyeti
prensibinin yer alması ile izah edi-
lebilir .

Fihakika ferdi mesuliyet esası
'işçi ilerisini kendi düşünmeğe ve
ona bakarak gereken tasarruf ted-
birlerini almağa mecburdur , böy-
le yapmazsa akıbetinden kendisi
mesul olmalıdır . ' fikrini açmıştır .

Bu zihniyetin ameli neticesi ağı-
kardır . Gelirin kesilmesini mucip
hal işçinin karşısına gelip çatmıştır
işçi bu anda kendi başına kalmış-
tır . İşçi bu vaziyet karşısında , ya-

ni kendisinin gelirsiz kalma sını in-
taç eden (Hastalık , kaza , malûli-
yet , analık — gebelik) hali geçi-
rinceye kadar hayatını , ya evelden
biriktirdiği para ile veya akrabala-
rının , arkadaşlarının yardımı ile
bunlar olmadığı takdirde iyilik se-
ver patronlarının , işçi birliklerinin
veya hayır cemiyetlerinin muaven-
etine sığınmak mecburiyeti ile temin
ederdi . Bu yardımlar yapılmadığı
veya yetmediği hallerde düşünülür-
se , bu halde işçi fakirler zümresi
ne katılır dilenmeye başlar ve bir
kere bu hayata alıştıktan sonra
kendisinde iş ve çalışma ahlâkı olup
giderdi .

Bu daimi veya muvakkat işsiz-
lik hali karşısında yukarda mevzu
bahs hususi yardımların ihtiyaçları
karşılamamasının başlıca sebeple-
ri şunlardır :

a) İşçinin ücretinden biriktire-
ceği pek az para veya akrabalarının
yardımları uzun sürecek bir işten
kalma halinde işçiyi ve ailesini ge-
çindirmez .

b) Mesleki teşekküller veya ha-
yır cemiyetlerinin yardımları da
mahduttur . Çünkü bunlarında ge-
lirleri azdır .

c) Bir cemiyetin içinde müstakil
varlığını kaybeden insanların çok-
luğu o cemiyetin huzurunu tehdit
eden bir tehlike teşkil eder .

Şu halde ağırlam ve medeni
bir cemiyette türlü sebeplerle gelir-

siz kalmak tehlikesine maruz ka-
lanları , fakirler ve dilenciler züm-
resine katılmaktan kurtarmak için
gerekten yardım teşkilâtını yapmak
evelce bu hususta gerekli mevzu-
atın vaz'ı icap eder .

Bu teşkilât işçi , patron ve dev-
let tarafından verilecek paralarla
çalışarak ve bu suretle ferdi mesu-
liyetle — cemiyetin mesuliyeti telâk
kileri birbiri ile mezceilerek hayata

uygun ve karşılıklı bir emniyet teş-
kilatı yapılmış olacaktır

Sosyal sigortaların şekilleri kar-
şıladıkları ekonomik—sosyal mese-
lelerin tabiatına göre ;

- 1 — Hastalığa karşı sigortalar
- 2 — Kazalara "
- 3 — Malûliyet , ihtiyarlık " hal-
lerine karşı sigortalar

- 4 — Ölüme karşı sigortalar
- 5 — Dulluk ve yetimlik haline
karşı sigortalar

- 6 — İşsizlik haline karşı sigor-
talar diye tasnif edildiği vakidir .

2 — Halen ileri memleketlerde
ve hatta bazı balkan memleketle-
rinde görülen ve tekâmül etmiş
olarak karşımıza çıkan sosyal sigor-
talar Türkiyede de yakın bir za-
manda mevzuatla kurulmuş bulu-
nuyor .

Sosyal sigortanın memleketi-
mizde şiddetli bir ihtiyaç halinde

duyulmaması ve geç kalması . bu
sigortaları doğuran sosyal meselele-
rin bir çoğu memleketimiz için
öteki , memleketlerdeki önem ve
ölçüde olmaması ile izah edilebilir-
di . Küçük çapta sanayi hayatına
giren ve kendi başına bir varlık
durumuna gelmeğe çalışan memle-
ketimizde gittikçe belirmeğe başlı-
yan işçi hayatının düzenlenmesi ve
ileride bir sosyal meselelerin doğ-
masına yer vermemek için 3008
sayılı iş kanununun vadettiği işçi
sigortaları , analık sigortası , genel
değimi ile sosyal sigortalar kanun-
laşmış olarak karşımıza çıkmış bu-
lunuyor .

Analık sigortası ve iş kazalarını
ve mesleki hastalıkları şumulüne
alan bu sosyal sigortaların mevzu-
atlaşması yanında ; bazı muhtelif
teşekküllerin kendi aralarında ve
eîrf kendi mensuplarının sıhhati

ve istikbalini garanti maksadı ile
kurdıkları yardım birlikleri ve
teavün sandıkları ; ezlümce , D.D.
yolları , Ereğli kömür havzası ame-
lesinin hukukunu koruyan 151 no.
bu kanun maadin nizamnamesi, zi-
raat bankası sağlık yardım sandığı
tekaüt sandığı nizamnamesi v. s.
müesseseler sosyal sigorta mefhu-
mu içinde yer almışlardır .

Memleketimizde iş hukukunun
bir kül ve sosyal bir dava olarak
görülmesi pek yeni olmasına rağ-
men millî iktisadiyatımızın zaman
zaman inkişafını görmemiz neticesi
bütün memlekete şamil bir sosyal
sigorta kanununun kabulü elzemdi.

Bugün yeni de olsa bu mutlu
neticeye ulaşmış bulunuyoruz .

Asaf Cemal Aydar

Eski Yıllarda Trabzonda İctimaî ve İktisadî Hayat

Yazan : Nesib Yağmurdereli

Meşrutiyetden evvel Trabzonda eğlence hayatı, bayram günlerine düğünlere ve gece toplantılarına inhisar ederdi. Bayram günlerinde şehrin her tarafında, mahallî kıya-fetle milli oyunlar (horonlar) oynanırdı. Bu oyunlar bilhassa vali Kadri bey zamanında büyük rağbet bulmuştu.

Kadri bey bayramlarda köy delikanlılarını toplar, onlara muhtelif horonlar, bıçak oyunları oynatır ve her birini ayrı ayrı taltif ederdi. Oynuncuların alınlarına altın yapışdırıldığı ve kendilerine mîntan, zıpka hediye ettiği çok olmuştur. Bayramlarda yapılan bu eğlencelere şehirde mevcut ecnebi konsoloslar da davet edilirdi. Kadri bey, oğlu Hüseyin Kâzım'a (Şeyh Muhsin Fani) kırk gün süren bir düğün yapmış, şehir bir masal hayatı yaşamıştı.

Şehrin yühsek tabakasının gece-lerini geçirdikleri yerler selâmlıklardı. Selâmlıklar kendilerine göre

usul ve ananeleri olan bir teşkilât-tı. Şehirde zengin ailelerin birer selâmlıkları vardı. Boztepede Nem-lizade selâmlığı, Pazarkapıda Kundu-çoğlu, Nimbıyıkçoğlu selâmlıkları Çarşı mahallesine Eyüboğlu Ali efendi ve Hacı Kadioğlu selâmlık-ları bunların en belli başlılarından- dı. Bunlardan başka küçük büyük bir çok selâmlıklar daha vardı. Selâmlıklarda semtin ileri gelenleri sözü sohbeti dinlenir zarif adamlar toplanırlar, memleketin muhtelif ihtiyaçları üzerinde konuşurlar, aileler arasında husule gelen gergin-likleri mahkemelere düşmeden halle-derlerdi.

Selâmlıkların belli başlı eğlen- celerinden birisi de helva sohbetle- ri idi. Helva sohbetleri daha ziya- de orta seviyenin toplandığı selâmlıklarda tertip edilirdi. Bu gün dahi yaşamakta olan bu eğlence- nin cazip tarafları çoktur. Dene- bilirki o devrin uzun kış gecelerini yalnız başına dolduran bu helva

sohbetleri idi. Selâmlıkların geniş odaları yumuşak erkân minderleriy- le döşenirdi. Günlük hayatın, yüz- lerinde en küçük bir ızdırap kırış- ığı bırakmadığı mesut insanlar bu rahat minderlere gömülürlerdi. Bir taraftan kahveler, tütünler içi- lirirken fıkralar anlatılır, kıssalar nakledilir, nükteler yapılırdı. Ni- hayet ortaya pırıl pırıl kârî kadim bir mangal konulur, üzerine bir di- van sinisi yerleştirilirdi. Ve helva başlardı. Helvanın kendine göre manileri vardır. Bu maniler hem hareketlidir, hem nüktelerle dolu- dur.

Sohbetin sonunda, ertesi gece toplanılacak selâmlık sahibine bir tabak helva gönderilir, bu suretle bir hazırlanma haberi verilmiş olur- du. Yazları şehrin muhtelif meş- relerinde kuzu âlemleri yapılırdı. Boztepede Ahievrendede dergâhı Ayasofya caminin avlusu, Kavak meydanında Mevlâna denilen yer bu âlemlerin en çok yapıldığı semt- lerdi.

Trabzon İstibdat devrinde dahi hareketli bir kültür merkezi idi, Şehirde gerek ekalliyetlerin mek- tepleri, gerekse medreseler ve ip- tidai mektepleri bir hayli yekûn tutardı. Şimdiki lisenin yerinde va- li Sırrı paşa tarafından yaptırılmış bir idadi mektebi vardı. Bina- nın bir kısmı askeri rüştiyeye tahsis edilmişti. Bu günkü Cumhuriyet okulunun yerinde Rüştiye mektebi jandarma dairesinin bulunduğu bina- da Tevfik bey mektebi, Zeytinlik mektebi, Hatuniye mektebi gibi iptidai mektepleri vardı. Bunlardan başka şehirde medreselerin yekûnu kabarıktı. Ve bu medreselerdeki müderrisler hakikaten devrin üle-

masındandı. Şimdiki İmaret camii etrafında yirmi beş odalı Hatuniye medresesi, Ortahisarda Saraçzade medresesi, Meydan camii civarın- da İskenderpaşa medresesi bunla- rın en mühimlerinden idi.

Kemer kayadaki ortaokul Rum- ların idadi mektebi, Ticaret Lise- si de Fırerler mektebi idi. O de- virlerde heyecanlı ve münevver gençler çoktu. Rumlar Frerler mektebine devamlı Fransızca'yı öğrenirler. Abdülhamidin istibda- dını yıkmak için elaltından çalışır- lardı. Bunlardan hoca Mehmet efendi, eski meclis mebusan reisi Ali Rıza beyin Pariste çıkardığı Meşve- ret gazetesiyle Abdülhamide yaz- dığı mektupların birer suretini ge- tirtir, elaltından memleket gençli- ğine dağıtırdı.

Meşveret gazetesi yabancı top- raklarda istibdadın aleyhinde çalış- ılan heyecanlı bir gazete idi. Genç Osmanlılar tarafından çıkarılıyordu. Namık Kemal'in eserleri gibi, bu gazetenin deo zamanlar Türkiye'nin her tarafında olduğu gibi Trabzon- da da pek çok gizli okuyucuları vardı. Sadı Rıza, Hamamizade İhsan, Hartamas oğlu Baki, tüc- cardan Emir Ali zade Hami bun- ların en bellibaşlılarından idi. O za- manlar Trabzonda (İsmail Hakkı Matbaası) adlı bir Türk matbaası- le, ekalliyetlere mahsus (Serasi) adlı diğer bir matbaa vardı. Rum- lar (Farusi) adlı bir gazete çıkarır- lardı. Vilâyetin haftalık (Trabzon) gazetesi vardı.

Nesib Yağmurdereli

Tarihte İktisadî Trabzon

Yazan : Kemal Peker

Denilebilirki büyük dinlerin he-
men hepsi büyük doğudan doğmuş-
tur . Çin'de Konfüçyo , Japonya'da
Şinto . Hindistanda Budizm ne ise ,
küçük Asyanın transit merkezi
Trabzon tarihinde de ticari inkişa-
fın menkıbesi odur .

Dünya trrihinin ana hatları etüd
edilince görürüzki Trabzon , cihan
ticaretinin başında gelen zengin bir
geçit ve kavuşak noktasıdır .

İnsan oğlunun dimağında ilk
düşümlenip çözülen «Beşeri ihtira-
sın» burada temerküz ettiği ssylenir.

Milâttan 756 yıl evveline ve
daha ileri götürülen tarihlri aydın-
lık olarak bize kadar intikâl ettiren
ominalar «Tarihi vak'alar» (Kseno-
fun) Anababisi 399-401 ile Virgi-
liüsün sekizinci bükoliğinin endek-
sidir .

Bu sonuncu kaynağa göre (Pont
Eu×ın) Karadeniz üzerinde kâin
eski (Pontos) kiralığı milâttan 4
asır evvel (Ariyobazzan) tarafından
tesis edilmiş ve milâttan 47 yıl ö-
nce de bir Roma eyaleti olarak (Ga-
latiya Pontüs) (Polemoniak Pontüs)
ve (Lapadokiya Pontüs) diye üçe
ayrılmıştır .

Eski Yunanlılar , önceleri Ka-
radenizi misafir sevmez deniz ma-
nâsma gelen (Poftos A×einos)
a tebdil edilerek , misafir sever
deniz ismini almış olduğunu görü-
rüz , Sekizinci ve onuncu yüzyıla.

ra ait İslâm coğrafyacıların eserle-
ri ise , bu denizi Bahri Trabzon
olarak kaydetmektedir .

İran , Irak , Şarkî Hindistan
ve Çinin tek pazarı ve transit mer-
kezi olan Trabzonun iktisadi öne-
mini belirtmek üzere burada şema-
tik tablosunu çizdiğimiz koronolo-
jisinde , fındık mevzuunun tuttuğu
mekviyi de tebaruz ettirmek arzu-
sundayız . Bunlardan en eskisi M.Ö.
372-266 yıllarında Aristonun tale-
besi Yunan Filozofu (Teotrast) fin-
diği bitkiler tarihinin umumi çerçe-
vesi içinde tetkik ve mütalea etmiş-
tir . Pontos cevzinin yabanilikten
kurtarılıp ehlileştirilmesi için asıl
kökten alınıp başka yere dikilmesi-
nin kâfi geleceğini kaydeder .

Lâtin klâsıkları arasında önem-
li bir yeri olan Plinius'un (M.S.
23 — 79 tabiat tarihi adlı 37 ciltlik
eserinde : bu meyva ilk olarak Ka-
radenizin Pontos Anadolu kıyıların-
dan ve Yunanistandan getirildiği
için (Pontos cevizi) adı verildiğini
bildirmektedir .)

Başka bir kaynak ise :

(Yunanlıların en mühim mah-
sulleri üzüm ve zeytindi . Nar . el-
ma , ayva Girit'den kestane ve
fındıkta Pontos sahillerinden geldi-
ğini belirtmektedir .

1403 Yılında İspanyadan Timur
nezdine gönderilen sefaret heveti
Hanri 111 in mabeyincisi Klavyo.

nun seyahatnamesi ile 1869 da
«Trabzon» dan Erzurum'a Theophi-
le Deyrolle tarafından yapılan bir
seyahatin notlarından bu arada ba-
zı örnekler vereceğiz .

1206 — 1461 Yıllarında Kara-
deniz kıyılarında 90 kadar müstem-
leke elde etmiş , Koloniler kurmuş
bulunan Pontos İmparatorluğunun
257 yıllık iktisadi hayatını belirten
redaksiyonlardan süzüp çıkardığı
mız vekayi arasında , Milâdın 7 ci
veya 8 inci vüz yıllarında yaşadığı
rivayet edilen , fakat hayatı hak-
kında kesin olarak birşey bilinemi-
yen Türk halk şairi ve hikâyecisi
Dede Korkut'un masallarında ; Trab-
zon sarayının Türkler'le yaptığı eko-
nomik çetin mücadeleleri de gör-
mek mümkündür .

1917 Yılında Berlin kütüphanec-
sindeki nüshasından alınarak yayın-
lanmış olan bu masallardan birinde
Trabzona ait bir iki parçayı aynen
naklediyoruz .

«Trabzon Tekfürü , beylerbeyi
olan Han Kazana bir şahin gönder-
mişti . Bir gece yiyip içip otururken
şahinci başına söyledi : Bre , sabah
şahinleri al yalnızca ava gidelim
dedi : Erken bindiler , av yerine
vardılar gördüler bir sürü kaz otu-
ruyor .

Uzun süren bu hikâyenin sonu
şöyle bağlanır :

Kâfirler Sultan Kazanın üzerine
düştüler uyuduğu yerde tuttular
elini ayağını berk bağladılar bir
arabaya yüklettiler . Ciderken ara-
ba gıcirtısından Sultan Kazan uyan-
dı , gerindi bu elindeki organları
hep kıldı , arabanın üzerine otur-
du , elini eline çaldı kas kas güldü
Lâfirler sorda ne gülersin ?

Kazan : — Bre kâfirler , bu

arabayı beşigim sandım , sizi yam-
ru yumru dadım sandım dedi .

Veliyüddün Atif Efendi kütüp-
haneleri No : 1970 S . 75 ve No :
1734 S . 63 kanunnamelerinde ,
Trabzon İmparatorluğu merkezinde
satışı yapılan şahinlere ait etraflı
ca malûmat bulmak mümkündür .

Arap coğrafya alimlerinden Es-
tağra hicri 10 uncu asırda Trabzo-
nun iktisadi varlığını ve ünlülüğünü
(Trabzon , Rum hududunda bir
yerdir , tacirlerimiz hep oraya gi-
derler , memleketimize gelen Rum
mahsulâtı ile kumaşların Trabzon-
dan geldiğini tebaruz ettirir .)

Trabzon tarihinin aydınlık çağı
larının ilk safhasını , dünya tarih-
lerinin ön bölümünde gelen veka-
yınamelerin kronik bilgileriyle ta-
mamlıyoruz şöyleki :

Onuncu yıl :

On ve onbirinci yüzyıllarda Ka-
radeniz de Trabzon , bilhassa ehem-
miyet kesbetmişti . Buraya Bizans-
lardan maada Cenevizliler , Vene-
dik ve Piza tüccarları gelerek alış-
veriş yapmağa başlamışlardı .

J. H. Kramersin coğrafya ve ti-
caret eserinde , o devrin Trabzonu
için bulduklarımız şunlardır :

Onuncu asırda Bizansın hudu-
dunda bulunan Trabzon şehri İslâm
ve Yunan ticaretinin buluştuğu en
mühim ticaret merkezi idi . Orada
birçok İslâm tacirleri yaşar . Trabzon
hükûmeti gümrük varidatından bü-
yük istifadeler temin ederdi . S: 37

Onikinci yüzyıl :

Anadolu beyleri memlekette
ziraat ve muhtelif san'at erbabını
himaye ederleken , ticaretinde em-
niyet içinde ceryan ve hernevi
memleket mahsulâtının ihracına bu
tun gayretlerini sarfediyorlardı .

1205 senesinde (Giyosüddün Key-
husrev) Kırım , Rus , Suriye , Irak
tüccarlarına karşı deniz ve kara
yollarını kapayan TRABZON İmpa-
ratoru (Aleksiyos Kominos) ün üze-
rine yürüyerek TRABZON'u muha-
sara ile İmparatoru yolları açmağa
mecbur etmiş ve sırf ticaretin temini
ve muhafazası için bunu yapmıştı .

Onüçüncü yıl :

Bratianu'nın onüçüncü asırda
Cenevizlilerin Karadeniz ticareti
adlı kitabında . cihan ticaret ve
transit sitesi , Trabzonun iktisadî
inkışaf ve önemini görürüz .

Birçok selçuknamelerde de Ce-
nevizlilerle arası açılan Trabzon
İmparatorunun Sinop hükümdarı gazi
Çelebi'yi memleketindeki Ceneviz
ticaret evlerinin imhası yoluna gi-
dilmesi tavsiye ve tehdidinde bu-
lunduğu yazılmış bulunmaktadır .

Müsâmeret 1— Ahbâr Türki-
ye Selçukluları tarihinde ; Selçuk
sultanlarının iktisadî miniyeti ihlâl
eden Trabzon Rum devletine karşı
açılan seferler İbnül - Esir'e atfen
kayıtlıdır .

Ondördüncü yüzyıl :

Bu asrın Trabzon'unu , orijinal
mushası Madrid milli kütüphanesin-
de bulunan Klavyonun Tarihi ese-
rinde şöylece anlatılmaktadır .

«Oniki nisan tesadüf eden cu-
martesesi günü Trabzon İmparatoru
nezdimize atlar göndererek bizi da-
vet etti . İmparator bir galeriden
biraz ileride olan bir odada oturu-
yordu . İmparator ile bir müddet
görüşükten sonra ikametgâhımıza
döndü .

Devamı var
Kemal Peker

ŞEHİRİN

GÜZELLEŞMESİ

Yazan : Şevket ÇULHA

Şehrin güzelliği ve şehir halkı-
nın sağlığı adına kamulaştırılması
gereken yerler , yapılar az değildir .

Bu arada güzel eserleri
kapayan tarihi değerleri giz-
leyen bir takım harabeler de var-
dır ki , hepsini sıraya koyarak te-
mizlemek , düzenlemek gerektir .

Belediye , şehrin görünür yerle-
rinde bazı kamulaştırmalarla , ufak
tefek temizlikler yapmıştır . Lâkin
yarpılan bu kabil işlerin maksadı
sağlamaya yetmediği ve bekleni-
len sonuçları vermediği anlaşılmıştır .

Önceden de bu sütunlarda , ilk
olarak kamulaştırılması uygun düşe-
cek yerleri işaretlemiş ve güzellik
ve sağlık yünlerinden sağlayacağı
faydalara dokunmuştuk .

Bze göre , şehringiriş noktala-
rından , işlek ve eski deyişle (me-
mernâs) olan yerlerinden işe başla-
mak , program ve ödeneğe daya-
nan bir yol gütmek lâzımdır .

Her gün içinde yaşadığımız şeh-
rin , öyle semtleri , öyle köşeleri
vardır ki , oralara verilecek en kü-
çük bir çekidüzen , bu semtlerin ,
şaşılacak derecede değişip , güzel-
leşmesine yarayacaktır .

Yeter ki, bunlar , urbanist bir

gözle görülüp düzenlensin . .

Trabzon iskelesine ayak basan
bir konuşun , karşılaşacağı ilk hara-
be , gümrük caddesindeki , yangın
geçirmiş ve taş iskeleti kalmış sıra
mağazalardır .

Yıllardır , cadde boyunca uza-
yan ve bir işe yaramaz bir durum-
da bulunan bu mağazaların , gün
geçirmeden , sahipleri tarafından
plâna uygun şekilde onarılmasına
çalışılmalıdır .

İstanbul otdli yanında çirkin bir
manzara gösteren lokanta ve bak-
kal dükkânının da alınıp yıkılma-
sından sonra , iskele caddesinin ne
şekil alacağı gözönüne getirilmelidir

İskenderpaşa camii ile harimii
nin ve İskenderpaşa sandukasının
meydana çıkması için , cami kapı-
sına dokunulmamak şartıyla sıra
kahveleriyle odaların yıkılması kâfi
gelecektir .

Daha sonra , geleceği olmayan
belediye sinemasına şimdilik ilişmi-
yerek , arka yöndeki dükkânlar ve
Yeni okulun önündeki garaj ve ev-
ler de kaldırılmalıdır .

Meydan alt kol caddesinde , ya-
pılan temizleme işine devam olun-
malı ve Sakız meydanında bulunan
camii'nin yan duvarlarından faydala-

narak yapılan dükkâncıklar da yıkılmak suretiyle Mumhaneönü caddesi genişletilmelidir .

Çarşı camii civarında , yıllardır bekleyen ankaz ve yıkılmak üzere bulunan dükkânlar yokedilmelidir .

Hasılı şehrin bütün semtleri bu tertiple gözden geçirilmeli

Trabzon gibi , çok eski ve büyük bir şehrin güzelleşmesi , ömürlerini dolduran çirkin ve değersiz yapıların kaldırılması . eski tarihi değerlerin meydana çıkarılması ve yeni ihtiyaçlara uygun eserlerin yükseltilmesiyle kaabildir .

Şevket Çulha

Boztepe

Trabzonun güney — doğu yönünde yükselen tepenin adı ; Boztepe .

Trabzonun yetiştirdiği değerlerden mizah üstadı , ünlü şair Halil Nihat'ın soy adı Boztepe .

Trabzonun iltisamlık lisesinde, son günlerde çıkarılan derginin adı; Boztepe .

Boztepe , adı gibi , ne bozdur ne de tepe . .

Orası , şehrin en yakın , en ferah gezgisi ve yemyeşil balkonudur.

Boztepe , mutlu bir adıdır . ; Trabzonun göbek adı gibi Trabzona bağlı ve iç içedir .

Trabzon , Türk vatanının, Türk varlığının içinde olduğu gibi .

Ş. Ç.

Bir geziden . . .

Trabzondan Kelkite..

Yazan : Muzaffer KORLU

Ağır ağır soyunmaya başladı dallar . Asılıyor yüzü sık sık göğün. Ve susuz , aç gözlü bağrında kayboluyor düşen damlacıklar yerin . Rüzgâr ; bir ana şefkatiyle sarı yaprakcıkları artık tutunamadıkları yerlerinden alıp bırakıyor çimenlerin yeşil serinliğine .

Mevsimin içli hali artırıyor acımı . İçimde ince bir sızı , gözlerimde ılık bir melâl var . Çocukluğu mu , gençliğimi kucaklayan , acı ve tatlı bütün hatıralarımın beşiği Trabzondan ayrılmak üzereyim . ayrılık var . . yolculuk var .

İşliyor motor , dönüyor tekerlekler . Kıvrım , kıvrım kıvrılıp , bitmez , tükenmezcesine uzanan yollar göz alan bir süratle kayıyor, kaçıyor altımızdan.

Gidiyorum , gözlerimde ılık bir nem , içinde ezen , burkan bir hoşluk . Gidiyorum. Sadece gidiyorum. Hiç görmediğim , hiç bilmediğim diyarlara , illere doğru .

Seyrekleşiyor , ufalıyor ve nihayet bitiyor Trabzonun son evleride. Artık değirmenderenin kayalardan, çakıllardan seken suları , yer yer hazin , zaman zaman neşeli sularıyla yan yana , baş başayım , ne garip o da uzaklaşıyor , kaçıyor benden . Sonra değişiyor birden motorun sesi . Hazin fakat ağır başlı , vakur bir ahenk alıyor eski hoppa seslenişlerin yerini . Yollar daha ağır kaçıyor altımızdan . Hayır mo-

tor bir sülûk inadiyle yapıştığı yolu bir dev iştahıyla kuruturcasına devam ediyor içmeğe .

Köprüler , köyler , yer yer terk edilmiş yıkık yapılar geçiyor ; gidiyor . sadece gidiyoruz . Ve sonra iki dağ yamacında sıkışıp kalan , iki suyu kucaklamaya çalışan Maçkaya ulaşıyoruz .

Yine dönüyor tekerlekler , yine inliyor motor , kayıyor altımızdan yollar . Yine yer yer bir kaç dükkân , tek tük evler , yol kenarlarına kurulmuş kahve pencerelerinden uzanan bir iki baş . Sonra yine yollar . Bitmeyen tükenmeyen yollar . Kâh bir tepeden kayan , kâh bir yamaca tırmanan fakat uzayıp giden yollar . Ve nihayet işte yolun iki tarafına sıralanmış oteller , lokantalar ve hanlar . Burası Hamsi köydür . Hamsi gibi küçük . Hamsi kadar şirin bir köy . Öğle yemeklerimizi burada yiyoruz . Buz gibi bir su daha sofradayken erittiveriyor midemizdekileri . Hamsiköy, buz gibi suyu, tertemiz havası, göz ve gönül açan manzarasıyla bir şifa , bir sıhhat beldesi. Sonra yine düzülüyoruz yollara.

Çeşit çeşit ağaçlarla bezenmiş tepeler , bir birini kucaklayan birbirleriyle yarışan tepeler . Sessizliğe göğüs vermiş , göğe baş kaldırmış tepeler . Etraf gözlerimiz gibi gönümüzü de dolduracak , doyuracak kadar güzel . Her an başka güzel

likle yüz yüzeyiz . Her kilometre bir başka güzelliğin kucagina atiyor bizi . Gittikce yükseliyor , yükseldikce gidiyoruz . Her dakika daha ziyade şirinleşiyor yamaçlar , göz karartacak bir hal alıyor uçurumlar . Ve zirvelere el uzatıyor dâlları karış , karış yosunla tüllemiş geniş gövdeli koca ağaçlar .

Yine yollar ve sonra işte Zığana dağı :

«Eski Zığana dağı
Eridi yürek yağı
Yol vermeği geçeyim
Neyleyim öyle dağı»

diye adına türküler söylenen inatçı heyûle . .

Beyaz örtüsüne bürünüp dik başını daldırmış esmer bulutlara . Et-raf binbir renkle bezeli . Her taraf başka güzel . yamaçlarda bodur sarı çamlar , küçük fundalar kar altında öyle hoş ki . . Bu güzellik sonsuzluğunu kelimelerin yeknesak kalıplarına dökmeye , tarif ve tasvirin dar çerçevesine sığdırmaya imkân yok . Bir tarafta gönlümü doldurup taşıyor bu eşsiz görü diğer tarafta gözlerimi karartıyor, içimi titretiyor alabildiğine alçalıp giden uçurum .

Yükseliyoruz yine , . geride kalıyor can kurtaran çanı . Aşıyoruz nice canlara kıymış çiğlerin üstünden aşp geçtiği betonu . İlerliyoruz yine görünüyor hanlar . . büyüyor, yaklaşıyor , varıyoruz Zığananın ta tepesine .

Molamız var . Çay içeceğiz bu dağların üstündeki dağ tepesinde . İniyoruz otomobilden . Serin bir rüzgâr geriyor yüzümüzü , üşütüyor içimizi . Dolayışorum ayak bileğimi geçen Kar içinde . Kabartıyor göğsümü bulutlara yoldaşlık

eden başlara tepeden bakabilmenin gururu .

Hanın karanlık , ıslı toprak odasında neşeli çıtırtılar , oynak ısıltılarla yanıyor soba . İçiyoruz yudum yudum taze demlenmiş çayımızı . Tüketiyoruz sigaralarımızı ve yine düzülüyoruz yola . . .

Beyaz örtüsü iki tarafını kapamış Zığananın . Dağın bir yüzü hemen hiç karsız gibi . Bir kıvrımla bir mevsim değişiyor sanki . Bulutlar arasından sıyrılan güneş ısıtmağa başladı bile . İşliyor yine motor , dönüyor yine tekerlekler . İniyoruz Zığananın dumanlı , karlı başından zümrüd eteklerine doğru . Gececeğimiz yollar gözlerimizin önünde uzayıp gidiyor ta aşağılara kadar . Yine her taraf güzel . ıslı ıslı yanıyor ıslak kayalar . Donuk bir parlaklığı var yosun bağlamış yamaçların . Başka yerde görmediğim bir hoppalıkla zaman zaman okşayıp kaçıyor rüzgâr . Kısa boy- lu sarı çamlar burada daha çok . Burda da var Trabzonun göğsü doğru uzayıp giden sülün boyulu çamları . Fakat onlar gibi canlı ve renkli değil burdakiler . Souksuyu yer yer sarıp süslüyenlerin kıvraklığı yok burada . O koyu yeşillik . o yükseklerle pervasız ve dimdik atış yok burdakilerde . Seyrek, renksiz dalları salkım salkım yosun bağlamış burada zavallıların .

İşte dikçe bir yamaca yaslanmış birkaç dükkân , bir iki han ve kahveler . . burası Zığana köyüdür . Karakış yolcularını kucagında barındıran eski , viran bir avuç çatı . Geçiyoruz durmadan ,

(Devamı var)

Muzaffer KORLU

Mahallî tetkikler

HIDRELLEZ

— E gız , nereye kopaysın !
— Bir hamal uşağı çağıracum ..
— Kuzuyu nerede yiyecuk ?
! Uu .. kuzuyu kim yütür müştâ kim bulmuş !

— Tavukta doldurmaymısınız ?
biz çiftçamlara gidiyrik , Kezibanlarda pöstepeye ! . . .

Sabahın erken saatleri .. yiyecek paketleri , seccade kilim bir hamal yükü kadar ağır . .

Gürültü , patırdı arasında gidecek eşya taksim ediliyor . . semaver çocuklara emniyet edilemeyecek kadar itibarda . . büyük ağırlık yaşlılarda . .

Havanın bulutlu olmasına rağmen takım , takım yollara dizilmişler . Herkes neşeli arada sepetli hamallar yükler içinde şemsiyeler de görölüyor ne kıyamet , ne hay huy . . .

Soğuksu , Boztepe , Girgirsuyu insan kalabalığıyla dolu . . Yetmişlik ihtiyarlar bile evi beklemeğe razı olmamış . . kilimler serilmiş , salıncaklar kurulmuş , semaverler ateşlenmiştir .

Ötede beride seyirci toplayan cümbüş nağmeleri , horoncuları coşturan davul , zurna sesleri işitiyor . . vakit öğle . . sabahki çay faslında el değmemiş paketler hususî bir itina ile açılıyor .

Yemekler : köfte , yalancı dolma , un helvası , yumurta , kay-

gana hamsi kuşu soğan zeytin . . şimdi sulanan ağızlar , bunlara yer sofrasında mevki vermeğe sanki yemin etmiş gibi , sepetten çıkan , ziya aldırmadan ikinci dir karanlığa salıyorlar .

Soğuk ısınyordu , fakat bu gülmeğe , eğlenmeğe mani değil . . saatler geçiyor . .

Çok eski zamanlardanberi halk arasında türlü türlü geleneklere sebep olan Hızır'ın İbrahim veya Musa peygamberler zamanında ya yaşadığı sanılmaktadır . Şark ve müslüman ananesine göre tılsımlı sudan içtiği için ebediyet sırrına erişmiş , bazı insanların en mütkül zamanında imdadına yetişir manevî bir varlık olmuştur .

İsrail oğlu kitaplarında bu ada- da bir peygambere tesadüf edilmediğinden Hızırın kulları hak yoluna çağırın ve bu yüzden türlü sıkıntı- lara maruz kalarak nihayet ateş- ten yapılmış bir araba ile gök yüzüne çıkarılan İlyas olduğu anlaşılmaktadır .

Her memlekette olduğu gibi Trabzonda da bu günü iyi geçirmek bir adettir . Halk arasında söylen- diğine göre Hızır ile İlyas bu iki varlık bugün birisi şarktan diğeri garptan gelerek deniz üzerinde bu- luşuyorlar ; karada ve denizde dar-

İnananların imdadına koşuyorlarmış. Bu günün yağmurlu geçmesi bu yıllanmış hasretin yaşlı ifadesi beyaz sakallı , baş parmağı kemiksiz ihti yara tesadüf edip bir dilekte bu lunmakta büyük talih eseri imiş .

Trabzonda bütün dinî bayram- ların üstünde bir değer taşıyan Hı- direlleze hazırlık bir hafta evvelin- den bağlar , yer tayin edilir , ye- mekler hazırlanır . Arife gününe kadar devam eden sözü ve işinden sonra arife günü ikindide bazı kim- seler hazırladıkları bir çömleğin içine yüzük ve buna benzer şeyler koyarak niyet ederler . Bu suretle hazırlanan çömleğin üstünü çimen veya bezle örterek bir gül dibine koyarlar .

Hıdırellez günü çömlek başına gidilerek bir anne-in ilk doğan ço- cuğuna yüzükler çektirilir , her çe- kilişin karşılığı bir manidir , kahve- ler içilirken talihte denenmeğe baş- lar ,

Gökten zembil iniyor
Fırıl fırıl dönüyor
O benim kismetimdir
Yine bana geliyor

Bir iken iki olur
Altı üstü bir olur
Sen ne kadar gayret etsen
Allahın dediği olur

İstol üstünde hıyar
Gümüş çakiyle soyar
Biz bir çift güvercini
Ayırmağa kim kıyer

Yine bazı inanışlara göre Hıdı- rellez günü iş görmek iyi , demir tutmak uğur sayılmaz . Bilhassa gebe kadınlar anahtar tutarlarsa çocuğunun dudakları yırtık , yıka- nırlarsa çocuğun başı büyük , uyur larsa çocuğun gözü yumuk , balık ayıklarsa çocukları kolsuz , balık kanı sıçratırlarsa çocuklarının yüzü benekli , değirmen çevirirlerse ço- cukları döne döne ölürmüş ! . .

Hıdırellezden bir gece evvel meyva vermiyen ağaçları balta ile korkutmak ; o gün sıkıntı ve üzü- n tuleri tuz ve kömür gibi (bitmeye- cek) şeylerle toprağa gömmek , de- vam eden zorluklar için toprağa fasulya veya mısır dikerek (Bizden uzak eğri bitsin) demek ; bazan bunlara (cefa , sefa) diye ad koya- rak bir kaç gün sonra gelişimli bü- yümelerine bakmak ve bu suretle senenin iyi veya fena geçeceği hak- kında tefe'ülde balunmak halâ ya- şayan adetlerdendir .

Nurettin Erel

Halkevlerine

Ebedi Şefimiz büyük Atadan
Kutlu armağandır bize Halkevi
Bu büyük eserle süslendi vatan
Ne şereftir, şandır bize Halkevi.

Bu eve Milli Şef çok revnek verdi
Vatanı yükseltmek hep onun derdi
Koyu cehaleti yerlere serdi
Ondan bir nişandır bize Halkevi.

Toplandık bu evde bir kardeş gibi
Bir fikir, bir vücut, tek bir baş gibi
Seviştik bin yıllık arkadaş gibi
Ne kavi imandır bize Halkevi.

Bugün kurulmuştur bu irfan yurdu
Taassubu yıktı bağrından vurdu
Bu nurlu hamleden fikirler durdu
Tatlı heyecandır bize halkevi.

Karanlık sahada geziyorken dün
Bütün dünyalara bugün saldıık ün
Bir vücut olarak çalışmak için
Ne nurlu meydandır bize Halkevi.

Vatanı yollarda hız almak için
Hür doğup , hür ölüp, hür kalmak için
Cihalekten kaçıp kurtulmak için
Bir darülamandır bize Halkevi.

Ey bizim çok büyük Milli Şefimiz
Bu eve bağhyız bugün hepimiz
Vatan için ölmek son hedefimiz
Bir şanlı inandır bize halkevi.

Ey Türk vatanının bahçesi bağı
Ey Türk kültürünün nurlu otağı
Sanatlar yuvası fikir kaynağı
Menbaı irfandır bize halkevi.

Yıldönümü bugün halkevlerinin
Bugünün manası ne kadar derin
Ey büyük Atatürk göklerdir yerin
Senden bir ihsandır bize Halkevi.

Baba Salim Öğütçen

HALKEVLERİNİN yıldönümü

Halkevleri ve halkodalarının açılışlarının 14 üncü yıl dönümü münasebetile ilimiz içinde 10 Halkevi, köylerimizde; 141 halkodası ile bu yıl Yomranın Süflâ, Kalafka, Hatıplı, Masunabala; Sürmene'nin Zikoli, Aksuhanları, Vakfikebirin Aspiryanlı, Haciköy; Maçka'nın Esiroğlu mevkii köylerinde de 8 halk odasının bugün halkımızın coşgun ilgi ve heyecanlı tezahurat ile açılışları kutlanmıştır.

Merkez halkevi binası ile parti ocak binalarının hepsi bayraklarla donatılmış ve gece de tenzimat yapılmak suretiyle süslenmiştir. Merkez halkevimizde çok kalabalık halk önünde yapılan tam saat 15 de C.H.P. genel sekreteri sayın Nafi Atif Kansunun nutuklarını dinlemek suretiyle başlanmış ve müteakiben Halkevi; halk dersaneleri komitesi başkanı Lütfi Mutman kürsüye gelerek halkevi adına evin bir yıllık çalışması hakkında açıklamalarda bulunmuştur.

Bundan sonra kürsüye gelen memleketimizin tununmuş ve çok sevilmiş halk şairi Baba Salim Öğütçen'in gayet iyi hazırladığı (halkevleri) adlı şiiri dinlenerek hararetle alkışlanmıştır. Kız orta okuldan iki öğrencinin de halkevi konulu şiirleri büyük bir ilgi ile dinlenmiş ve çok alkışlanmışlardır. Son olarak evimiz güzel sanatlar

komitesi (halk türküsü saz takımı) nın çaldığı bir kaç parça ile törene son verilmiştir.

Gece halkevimiz temsil salonunda sanatlar ve temsil kollarının gayretli ve genç elemanları tarafından hazırlanan zengin programa saat tam 20 de başlanmıştır. Halkevi salonu ekserisi ayakta kalan kadın, erkek ve her sınıf halkla tıklım tıklım dolmuştu. Güzel sanatlar kolunun halk türküleri alafiranga caz heyetinin sık sık alkışlanan parçaları takdir ve zevkle dinlenmiştir.

Temsil kolunun kıymetli ve gayretli başkanı İrfan Savaşerin kısa bir zaman içinde ekserisi yeni ve genç elemanlardan müteşekkil bir kadro ile hazırladığı (kanun adamı) piyesi; dekorlarının güzelliği intizamı ve arkadaşların takdire değer muvaffakiyetleri çok sevindirici olmuş ve sık sık alkışlanmıştır. Bilhassa halkı çok güldüren vodvil büyük bir başarı ile temsil edilmiş ve zevkle seyredilmiştir.

Halkemimizin gerek güzel sanatlar ve gerekse temsil kollarının kısa bir zamanda büyük bir halk kitlesine güzel bir gün ve gece yaşatmış olmaları itibariyle gösterdikleri başarıları överken arkadaşlarımızı candan kutlarız.

ORTAKÇILIK (Bir memleket meselesi)

« Pesendi » mahlasını taşıyan Kütahyalı Çakır Osman ağa oğlu, 1231 ile 1260 yılları arasında yaşamış, divan edebiyatının da yabancı olmıyan bir halk şairidir. Şairin halk arasında okunan destanlarından biri olan (Ortakçı) adlı, ellidört bendli uzun manzumesinde köylü ile şehirli üzmresi arasındaki iktisadi bir macerayı sazından geçiriyor:

Dinle şehirlile köylü hikâyesi
Vasf edeyim bu macerayı. !.

Diye başlıyor. Destan, Anadolu hayatına gazanın yahut büyük karışıklıkların hakim olduğu zamanlarda yazılmamıştır. Belki mahalli hayatın tekarrür etmiş iktisadi şartlar tasirine tabi kaldığı devir mahsulüdür.

Hacı Pesendi, köylünün dostu değilse de şehirlinin de meddahi olmaktan müstağnidir. O, köylü ve köylüyü uzaktan görüp işitmiş şehirli bir şair değil; dolaşmış, görmüş, dinlemiştir. Köylüye şehirliden başka itiyadlar, başka bir görüş veren şartlarla temas etmiştir. Eskişehir, Bursa, İzmir ve Konyaya yaya olarak mükerrer seferler yapan, İstanbula da uğriyan mevlevi hacı Pesendi, halk zümrelerinden her birile aşinalığı olan ve mahalli hayatı uzaktan, yukarıdan değil, içinden gören bir şahsiyet sahibidir. (X)

Pesendiyi, tanzimat devrinin hükümetci sınıfı haricindeki aydın

lardan bir örnek ad etmek hatâ olmaz.

Eski Germiyan elin'n en siyasi bir köşesinde yetişen bu fikir adamını aynı muhitin 8,10 ve 11 inci asır şair ve arifleriyle karşılaştırmak ne kadar faydalı olur

Destan :

Sakin alma köylünün hediyyesin,
Yıpratır kapıyı, bekler konağı.
İkazi ile hikâyeye girişiyor, «köylü ile olsunlar yılan ortağı . . . » hükümü ile bitiyor.

Pesendi, destanında hissiyata kapılmamış, iş hayatının felsefesini yapmıştır.

Baştaki şu nasihatı bile hediye rüşvet düsturunun eski hayatımızda yalnız hükümet işlerini çevirmekle kalmıyarak hususi münasebetlerde de yer tuttuğunu gösteren vakialardan alınmadır:

.....
Çünkü arpalığı şehirde buldu
Efendi uyurken çaldı konağı.

(X) Pesendi, ihtiyarlığında seyahati ve sazi terk etti. Sultan bağındaki bahçesinde kendini sevenlerle yaşamaya başladı. (Bu bilgi destanın baş tarafına öğretmen Hakkının yazdığı biyografik nottan alınmıştır.)

Efendi uykuda yatar dediler
Sabır biraz, şimdi kalkar, dedi-
ler
Hediyen varsa çıkar, dediler
Köylü sundu heybeden on yu-
murtayı

Ortakçı destanı, memleketimiz
iktisadiyyatının belli başlı meselele-
rinden birini teşrih ediyor. Şüphesiz
Pesendi bunu bir iktisadçı ve
hattâ bir tanzimatçı gibi incelemi-
yor; yalnız ameli bir netice al-
mekla iktifa ediyor:

Şehirli der: —

Kimseye yok emniyetim
Paşalık etmişsin benim «Pesendi»m
Elim erenlere bu olsun nasihatim
Köylü ile olsunlar yılan ortağı.

Şehirli ve köylü münasebetle-
rinde şu neticeye varmasında, ihti-
malki Pesendinin ortaklık mesele-
sine Kütahyalı gözü ile bakması se-
bep olmuştur.

Ortaklık, Anadolunun her kö-
sesinde kapanmıyan bir davadır.

Şehirli der: —

Size akıl ermiyor
Mevlâ verse köylü vermiyor
Kârdan geçtik tohum ele geçmiyor
Her yıl harmânda tutup kavgayı

Köylü der: —

Aman aga pek incelersin
Hakkın vermediğini benden istersin
Bir yemin hakkın var dava edersin
Kim gelirse yesinir ben gibi fuka-
rayı.

Fakat, ekin ortaklığının destan-
da görünmiyen bir yüzü daha var:
Köylü der: —

Şehirliyi ah kandıralım
Sureti haktan varıp inandırılalım
Biraz hayvan, sığır dolandırılalım
Kovarsada gitmem dikem âsâyı.

Pesendi, meselenin yalnız bir
yüzünü bize göstermektedir. Or-
taklığı, iktisadi bir muamele gibi
kavriyamıyan, onu toprağın ver-
mediğini veyahut toprağa verdirmeye
diğini tamamlayacak bir cer vasıta-
sı olarak kullanmaya çalışan köylü
misalini ele almıştır. Destanda kay-
lû, şehirliiden meded uman, düş-
kûn, fakat soyguncu bir rençber,
şehirli de ekin ortaklığından zarar
görmüş, fakat azdan çok kazanmı-
ya ahşık, debdebeli bir mal sahibi
halinde tasvir edilmektedir.

Köylü der: —

Şehre geldim bu gün efendim
Pek severim seni, kimim var benim
Çarığım eskidi, yoktur yemenim
Olalım seninle ekin ortağı.

Şehirli der: —

(Köse), ben ondan vaz geçtim
Kim ile ekdimse zarar ettim
Çok atlar öldürdüm haylı segirttim
Fayda görmedim geç bu sevdâyı.

Fakat şehirli, bu mükerrer za-
rarlı denemelere rağmen köseye
kapılmakta ve ortaklığa yanaşmak-
tadır.

Köylü der: —

Aga ben de kız oğlan gani
İki yılda hacca gönderem sesi
(Bende) et bir kerre hele sen beni
Yeni buldum senin gibi agayı.

Şehirli der: —

Köse senden hoşlandım
Sözlerine nasıl ise aldandım
Kaç dönün nadasın var ise kandım
Kaçı buğday, kaç gelir arprıy?

Köylü der: —

Yaranlıkta burada kalsak
Biraz basma, kesme, yemeni alsak
Kırkora borcum var, kolayın bul-
sak
Yenilesek sırtımdaki abayı.

Şehirli der: —

Köse! bunun çaresi
İstedğin kadar kuvvet paresi
Evveliden var bende dirgen yaresi
Yeniden başımı soktun belâyı.

Köylü kaptığın doğru köye götürdü;
Evin için bedestene döndürdü
Onda bir ekmedi borca gönderdi
Dedi: — «Karı sas! duymasın
kulağı!»

Devamı var

Derleyen:

D. Y. İ. D.

İnsan ve duygu

İnsanları diğer canlılardan sıyı-
rıp ayıran, tutup kaldıran şüphe
edilemez ki hisdir duygudur. Bir
sanat eseri, bir güzellik, bir fa-
let karşısında bir şey duymayan,
harekete gelmeyen, kimseler için
tam değil deyişimiz hissetmeyen in-
sanın yaşamadığı hakkındaki düşün-
cemiz ve sonra duygulu insanı özlü
insan, üstün insan olarak sevip öv-
memiz bu kaynaktan gelse gerektir.

Kanaatimce insanı ardından çe-
kip götürün hiçbir güzellik yoktur
ki hamurunda his bulunmasın. Ve
yine hiçbir şey yoktur ki bünyesinde
hisse yer vermediği, hamuru hisle
yoğrulmadığı halde ona güzel deni-
lebilsin. His öyle bir şeydir ki ta-
parca sevdiğiniz bir kimseyi, bir
şeyi bir an için hissis farzedin so-
ğukluğu sizi üşütecek ve hatta tik-
sindirecektir.

Güzellik gibi iyilik ve üstünlük-
te ancak hisle hisli olmakla kabil-
dir. Hissiz bir insan ne iyi bir ar-
kadaş, ne de yararlı bir vatandaş-
tır. Hissiz bir insanın cemiyet için-
deki değeri; bir vücutta görmeyen
bir göz, duymayan bir kulak, fel-
ce uğramış bir koldan farklı veya
fazla olabilir mi?

His ruhtur, Ve ruh hisle kucak-
laşınca renk ve manâ bulur. İnsan-
lığın ifade ettiği hakiki değer his-
sin içinde gömülüdür. İnsanlığa his
kapisından girilir.

KORLU

Bayburtlu Celâli

Yazan : Mehmet ATAY VI

Celâli'nin Şiirleri

DESTANLAR

Bir kuru davaya urmuşsun ruba
Geçler suphedek çalarsın heba
Şöhretin dillerde Celâli baba
Bu ad bize buhtan olsa gerektir

Koşma

5

Aşk ile sararıp saht olan aşık
Maşukun halinden yanmamış bilmez
Maksudu Leylâ mı yoksa Mevlâ mı
Nuş edüp curasın kanmamış bilmez

Bakup engüşt ile çeksek kemânı
Zerre ile kaynatırdı ummanı
Süleyman tahdında dost-u düşmanı
Sedaret sadrından inmemiş bilmez

Celâli bendetme kemter gedayı
() nuş eylemez nidayı
Bir küştüban Kemal üzre hûdayı
Rüzgâr aksine dönmemiş bilmez

Koşma

6

Kâfi nun sırrından bir bağ bezenmiş
O bağda bir gülü şeydasıyam ben
Yedi kudret kalemile donanmış
Rengi ruhsarının âtasıyam ben

Beni gören alsın benden bir hisse
Gâhi nazmokurum hissedem kışsa
Câhı meyhanede gâhı medrese
Mektebi irfanın pervasıyam ben

Celâli destinden badeler takın
Kurb-u civarında aylene sakın
Bahr-ı limanına dolaşma yakın
Girdab-ı aşkımın dalgasıyam ben

Koşma

7

"Bülbül"

Kalk hab-ı nazından gözet bağları
Gör nice gül açmış tunadır bülbül
Ah çekerim seher suplu çağları
Ahudundan bu bir figandır bülbül

Sakiler meclisde dolandı yine
Dem çeken aşıklar talandı yine
Aşkın deryaları bulandı yine
Sebebi yeşil baş sunadır bülbül

On bir ay matemim çilesi doldu
Gönçaların bağı kızıl kan oldu
Demişsin Celâli belâsın buldu
Bu gün bana yarın sanadır bülbül

Koşma

8

Zulumat elinden pus aldı dağlar
Mahmud bizim kışmıdır şimdi
Ölen öldü bir haber ver sağlardan
Bilmem hayal midir düşmüdü şimdi

Benlik edüp nemrut hane uyanlar
Fıravın şeddadı geri koyanlar
İrak yerden kem haberin duyanlar
El kınalamaya borçludur şimdi

Celâli bülbülün bahçe barını
Suseni sünbülün ayva narını
Medrese mescidin çar divarını
Yıkıp viran eden hoşmudur şimdi (1)

Koşma (2)

9

Çekmiş gam kervanın yük tutmuş
Leylâ

Gözüne aldirmiş pek irakları
Vardım ki oturmuş hicran köşküne
Dağıtmış başından çırakları (3)

Mecnun göz yağna derya dedikçe
Her katresi birden Mevlâ dedikçe
Sevda çöllerinde Leylâ dedikçe
Arşa direklenmiş aşk ocakları

Bir söze aldattı şeydayı Leylâ
Yedi yıl bekledi sahrayı Leylâ
Bilmezdi Celâli Leylâyı Leylâ
Sevdadır kaynatan bu nifakları

Ne dedim darıldın gözlerim nuru
Bu günkü sitemim dünden ziyade
Çektin asumandan zerrin topunu
Zühre zamanından dünden ziyade

(1) Celâli Sünür medresesinde tahsilde iken, köyündeki acem Kerim isminde bir şerir Celâlinin ailesine musallat olarak bir çok eza ve cefa etmiş ve hatta oturduğu medreseyi tahrip etmeğe kalkmıştır. Acem Kerim oğullarıyla Eşref oğulları arasında çıkan bir kavgada Acem Kerim oğlu maktül düşmüş Celâli'de bu koşmayı söylemiştir.

(2) Celâli'den darılarak babasının köyüne firar eden karısı Leylâ Hanıma barışmak için söylemiştir.

(3) Çıraklar : çocuklarını kast ediyor.

«Celâli'ye sen kime aşıksın diye
soranlara karşı şu kıt'ayı söylemiş
tir.

Pek derindir ehli dilin davası
Ya (elif) de ya (mim) dedir fetvası
Sorma Celâli'ye kimdir Leylâsı
Elbet bir şemanın pervanesiyem

diye aşıkının Allah ve Muhammet
olduğunu hurufi bir eda ile iyma
etmektedir .

Koşma

10

Beni götürdüler mektebi aşka
Dersin elifbadan alsın dediler
Mektebi irfanda gam alayınd
İki mim bir Hayı bilisin dediler

Seher vakti matem çeksin ağlasın
Kendi nişterile bağrın dağlasın
Zavrak salsın yedi bahra çağlasın
Yine bu dergâha gelsin dediler

Her kimi görürse bir divan kursun
Aşık olanlarla davaya dursun
Ziyansız nutkeden bir (mim) den sor-
sun
Hem ismin Celâli bulsun dediler

Koşma

11

Bu koşmayı Celâli , medreseyi

ikmal ettikten sonra icazet tevzii
merasiminde söylemiştir.

Gelin âllemeyi asrın tıyuna
Arza durduk bugün divanımız var
Harir atlas hülle biçin boyuna
Fetahna sırrını duyanımız var

Hazainin sır sandığın açanın
Varisi enbiya kaddi yücenin
Mısır melek mahı (Hacı hoca) nın
Yoluna baş ve can koyanımız var

Zeyt haber verdi (H) ile (K) dan
Hep kabil ehli geldi uraktan
İhti irfan olan gelsin bu saftan
İsmi azam okur dehanımız var

Sakinin camları hep doldu taşı
Hakikat zavrakı yelkenin açtı
Sefine sahil bahrını geçti
(Ledünni) şehrine revanımız var

Okuttu elifi dala yetirdi
Nice malsızları mala yetirdi
Bizi zenbur gibi bala yetirdi
Lâl şarabından gumanımız var

Okuttu tefsiri hem ilmî alet
Erişti dersimiz buldu nihayet
Dersim ebcetlendi durdu kitabet
Yolak başlarında kalanımız var

Celâli aşkının şatı fıratı
Bütün çeşmelerin kandi nebatı
Gelen iftadenin abı hayatı
Hemen mehdi çağır zamanımız var

Koşma (1)

12

Aşkın dükkânında hayat elinde
Şemseli kabudun yakasıyam ben
Huplar yığnağında dilber belinde
Bir altın kemerin tokasıyam ben

Beyler içta horasanda halıyım
Lahunru alıyım kışmır şalıyım
Dağıstan'da Anka tüccar malıyım
Lemekân şehrinin çuhasıyam ben

Bizi otağına okudu pirlar
Muhabbet elinden dem çeker arlar

Celâli sakısın kadeh sun derler
Bes belli (mormuc) un sakasıyam ben

Devamı var
Mehmet Atay

(1) Celâli fakir olduğu için
mallarını kışlık yiyeceklerini (alafı-
nı) . köylülerininin yaptıkları yar-
dım ile temin edermiş . Bir gün Tah-
sini'ya altı saat mesafede bulunan
(Mormuç) çayırığına giderek çayırın
sahibi olan Hamit ağanın yardımını
talep ediyor . Ağa da yakında bu-
lunan bir kaynaktan tesdile su ge-
tirdikten sonra şairin istediği kadar
ot vereceğini vadediyor . Celâli is-
tenilen suyu getirerek ağaya bir ot
ayrenlere birer bardak su verdikten
sonra bu koşmayı söylüyor.

Ay Tutulurken Politada...

Bu gece 1946 yılı haziran ayının on dördüncü cuma günü gece sidir . Yemekten sonra hem birer kahve içmek . hem de biraz lâf atmak isteğiyle toplandığımız Polita kahvesinin önünde , pelit ağaçlarının altında alçak örme yer iskemlelerinde oturuyoruz . Gökyüzü du ru ve şeffaf , hava sakin , sessiz ve ılık . .

Ay bütün ihtişamıyla dünyaya, biz sakinlerine yaptığı iyilikleri bir daha , eksiksiz göstermek istercesine her tarafı ışık ve nura boğarak karşıda , Zafanos sırtları arkasından ağır ağır yükseliyor . . .

Öteden beriden konuşuyoruz . . . Mevzuumuz yine ekser vakitler olduğu gibi köylülerin çok hoşlandıkları bir meseleye , dini hahislere intikal ediyor . Biri anlatmaya başlayınca öteki can kulağı ile sıra ona gelince beriki bütün ruhu bütün tevekkülü ile dinliyor . . Konuşmamız uzadıkça mevzuumuz genişliyor, vakit gecikiyor , biz halâ , devam ediyoruz . .

Vaktaki uzaklardan bir ezan sesinin dokunaklı nağmeleri işitilince kadar . .

Kulak kabartıyoruz , Ezan seslerini ilâholar onları münacaatlar ve arkasından ötede beride atılan silâhların gürültüsü takip ediyor . . Hadiseyi öğreniyoruz : Ay tutulmuş Herkes başını gökyüzüne çeviriyor.. Bu saf ve temiz kalpli köylülerle aynı hissin tesiri altında , aynı vecd içinde tabiatın bu büyük cilvestni seyre dalıyoruz .

Silâh seslerinin sebebini soruyorum . Ayın tutuluşundan haberi olmayanları dua etmeye ikaz için cevabı veriliyor . Silâh sesini duyan her köylü dua edecek ilâhi okuyacak , ve ayın yine eski vâziyetine dönmesi için Tanrıya yalvaracakmış.

Dağılıyoruz . . eve dönerken aklıma , gözümün önüne mektep te iken Astromoni derslerinde gördüğümüz ayın tutuluşunu belir tir şama geliyor . . Alimlerin o türlü izahlarıyla köylülerin tereddütsüz inandıkları , belki de ilmi hiçbir kıymeti olmayan bu tarz görüşlerini mukayeseye çalışıyorum .

İtiraf edeyimki ayın tutulduğu bu gecede bu köylü telâkkisini Astromoni alimlerinin izah tarzlarından daha az manalı bulmadım . .

FIKRİ KARANİS

SONRA . . .

Bülbüller sükatta gülüstan harab .
Şeyda meclis çöktü virane oldu ,
Ay nurundan sanki eyliyor hicab ;
Mehtab sefalari efsane oldu .

Sakiler avare bitti mey diye ,
Neyzen üflemiyor kırık ney diye . . .
Kalmadı bir nara atan hey diye .
Ah ile feryalcar terane oldu !

«Neş'e» her gönülde derin bir hayal .
Her şeyde inkisar , her yerde melâl !
Senin sesin bile çıkmıyor Kemal ,
O coşkun nağmeler , bilmem ne oldu ?

Mustafa Kemal Sayıl

Zığanaya çıkarken Bekçilerde bir gece

12 Sene önce Zığananın zirve sine döne döne çıkan yolun üzerindeki bekçiler denilen yerde haziranın yedinci günü bizi taşıyan otomobilin ansızın çıkardığı sürekli bir hırıltıdan vantilatör kanadının kırıldığına şoför gibi biz yolcularda yabancı kalmamıştık .

Vantilatör kanadının kırılmasından yolcuların kolu kanadı kırılmıştı . Yalnız benim içimden bir sevinç kaynağı fışkırıyordu , duygumun kışlığı de , anlayışımın gevşekliği şöyle ben ormanları medeniyetin bin bir türlü zincirlerini kırmış , kaçmış , masmavi göklerin genişliğinden alabildiğine faydalanmak için yamaçlardan , diklerden , çığlardan ürkmüyerek , temiz serin bir yaşayışa kavuşmuş bir varlık tanırım .

Demek : böyle başıboş bellediğim bir kalabalık içinde gecelediğim için seviniyordum .

Esaret kağını ormanı hiç te anarşist bulmuyorum . Bu düşünce cenden uzun , narin görünüşte dik kafalı genç çamların yanında salkım saçak yosunlardan , ak sakallı görmüş geçirmiş gürgenlerin bulunuşu da beni ayıramıyor .

Görünüşte başı boş olan bu toplulukta engin bir mefkûre birliği de seziyordum . Benim gibi afâfi boşluklarla dolmuş olanlar için böyle idealist heyet arasında bir gece olsun kalabilmekten daha sevimli ne

olabilirdi kışın çığların sürükliyerek biriktirdiği ağaç kaditlarından ateşin karşısına geçmiş hülyakâr ormanla başbaşa kalmış çamların hışiltılı musikisini ilahlı bir vecd içinde dinliye dinliye tatlı rüyalar görmek için uykuya dalmıştım .

Bizi ağarlayan orman tanyeri ağardıktan sonra güneşin keskin renklerle karışık ördüğü nefti kumaş sergisine kuşların cıvıltılı musikiyle açış töreni yaparken yola çıkan biz konuklarına yolun sağını solunu sıralayan çamlar da geçit resmini yapıyor , arkadaşlardan seksenlik çorumlu Mehmet dayı Koraca oğlandan Fikretin mezarını ziyaret ederinde Rıza Tefrika ilham kaynağı olan şu parçeyi okudu :

Güzelsin gayette seni' överler
Çık sallan sevdiğim görmeğe geldim
Şeftalini dertlere derman dediler
Bağından şeftali dermeğe geldim

Karadır kaşların hilâl eğrisi
Siyahdır gözlerin melek yavrusu
Ben söyleyim sana sözün dogrusu
Seyunup koynuna girmeğe geldim

Mehmet dayının yorgun titrek sesile şarkın melâlini yudum yudum tadarak Zığanaya biz o gün böyle çıkmıştık .

M. CANSIZ

İki gönül bir olunca

[Bir defterden istinsah edilmiştir.]

Orta yaşlı , her bakımdan orta evsaf ve karakterde gibi gözüken fakat görüşme derinleşince ortamın üstünde cevher taşıdığı anlaşılan yüzbaşı Hamit ile bir tümende tanışmış ve az zaman içinde ahbab olmuştuk . . . terhis olup memleketime gelmişim . "Aradan bir yıl geçmişti . . . bir gün parkta yüzbaşı ile karşılaştım . . . evim misafir kabulüne elverişli olduğu ve kendisi de misafir bulunduğu için alelusul eve davet etmek nezaket eseri idi . Davet ettim ve biraz özür falan diledi isede bırakmak olamazdı , ısrar ettim . . . birlikte eve geldik . . . on gün kadar evimde konuklanmıştı . Ailece yemeklerden sonra bazan sinemaya ve bazan gezintilere gidilirdi . Az zamanda evce ona ve oda eyimize ısınmış ve bir aile efradı gibi olmuştuk .

Güzel bir günün sabahı başbaşa bahçede kahvelbrimizi içerken birden :

— Sizden bir dilekte bulunacağım , bunu ne türlü tefsir edeceğizi bilmiyorum ve nasıl bir karşılık vereceğinizi tahmin edemiyorum . . . diye söze başladı .

— Ne gibi bir dilek . ? . . Ben ce yapılması imkânı varsa derhal . . . yoksa . . . hele söyle bakalım ! dedim .

— Af buyurunuz , bu bir küstahlık , bu bir . . . sözünü kes-

tim :

— Uzun mukaddemeye ne lüzum var ? söyleyin dedim .

Bir öksürme , iki yutkunmadan sonra şu taklifle karşılaştım :

— Kızınız sevimi çok sevdim , onu sizden istiyorum . . .

Demezmi

Birden afallaştım ve bir an düşündükten sonra :

— Bunun karşılığın bir gün size veririm . . . şimdilik bu bahsi kapayalım . . . diyerek kalkık eve doğru giderken yüzbaşını ne hale geldiğini , ne duruma düştüğünü tetkike lüzum bile görmeden onu yalnız bıraktım . . .

O günü görevi başına gideceğini haber veren yüzbaşını ailece güzel bir uğurlama ile otobüse bindirdik . . .

Bir hafta sonra kendisine şu tebli çektim :

— Sana gönlünü verdiğini ve seni beğendiğini ve sevdiğini anladığım kızım sevimi çapkınlığını onbeş gün sonra yanında bulacaksın . Evi ni tut , nikâhını kıy , Sevimi evel Allaha sonra sana emanet olacaktır , ailece saygılar ve sevgiler sunarız .

Şevket

Karşılık olarak şu teli aldım .

Dünyayı bana bağışladınız sevincimden şaşkına döndüm . Evi hazırladım , Sevimi sabırsızlıkla bek-

liyorum . . soygı ve sevgilerimi sunarım .

Hamit

Bu işi bir arkadaşına anlattım . Arkadaşım ne dese beğenirsiniz ?

İyi , has ettin . Asrıca kız alış veriş yaptınız . fakat , ya bir gün ne idüğü bellirsiz yüzbaşı gül gibi kızınızı yüzgeri Baba evine çevirecek duruma düşürürse ne edersiniz ?

— Kismet , mukadderat , alın yazısı derim . . ne edeceğim ? . . aile kurmak , yuva yapmak , uzun boylu mütalea ve mülahazaya değ-

mez . . iş iki gönül bir etmektir . . iki gönül bir olunca samanlık seyraran olur . . .

— Evetama nice iki gönlün birleşip samanlığı seyraran yapmak isterken duman ve viran olduğu da vakidir . .

Benim perensim iki gönül bir olunca sonu ister seyraran , ister viran olsun kismet deyip verivermeli . .

— Artık ne diyeyim . . buda bir noktal nazdır .

Cevdet ALAP

Bu nüshada gözden kaçan yalnışlar

Yalnış	Doğru	Satır	Sahife
Fenanti	Fenanın	Son	1
Müvekkil	Mütevekkil	8	2
Cevabı	Cenabı	8	2
Bilir	Bu	20	2
		21	
Diyecek	Diyecek	51	2
Gene	Genç	51	2
Vaziyet	Vaziyet	Son	3

Felsefe

Şen köylü hocaya

Büyük Ağrı , bakışlarında Kudret ve Azamat İlahının ifadeleri okunuyor . Bu bodur dağların dudakları neden bükük ? . Tıpkı bodur insanlar gibi . . .

Karlı tepelere doğru bir kartal gibi kanat açarak yükselmek isteyen zekâları geriler neden aşağı çekiyorlar ? .

Kudretin şani İstihfaf ve İstihzanın karşısında , zafın malı hile ve desise , neler düşünmezki . . .

Bu bin bir türlü beşer hisler'inin isimlerini bulamıyanlar , selâmeti 'şuur altı' nda buluyorlar . Ellerindeki biricik silâhları akla (se- lîmde) ilâve ederler .

Zavallı (Akıl) denilen mevhum aslin yokki (Selîm) inde olsun . . . ezeliyet ve ebediyet dalgaları arasında uğrulan hamurunun mayasını hâla bilemedin , yalnız seni aldatan çok şeyler söyledin ve inandın . Akıldan daha iyi silâhının imanının gölgesinde barınabiliyor: sun .

Karanlıklarda , İmanın üstün de , seraba doğru uçuş ne zevkli dir ! . .

bir çok kandiller yakıp söndürdün bir çoklarını da yakıp söndürecek- sin . . . bir yılan gibi yerde süründüğün de olur . Bir kartal gibi gökte süzüldüğün de . . .

Bazan meleklerle konuşursun ,

bazanda şeytanlarla . Bu tezat arasında bocalar durursun : işte hayatın ! . . .

Bilirmisinki sevilen bu yanmak- takı iniltilerindir ? çeşit çeşit isim- ler alan şiiriyetin burada saklı . . . rüyalar alemi , seni nekadark çeker.. buralarda , fısıldıyan benliğinin rhberliği altında , masallardaki periler gibisin . . . bir dumanda olablîrsin ! . .

Şüphe kurdunun cehennemine düştüğün zaman ' enginlere yelken açan İmandan , nekadark uzaksın ve hasretle onu nasıl ararsın ... du- yaklara bürünen benim gelin imanı dedğin anlarda oluyer , Bütün düşünenlerin peşinde bir ip ucu elde edebilmek için koşup duruyorsun , nihayet onlarında iman arabalarında senden [uzak]a- dığını görüyorsun . Hayır , yavrum hayır . . . eller seni arabalarına almazlar sen kendi arabanın te- kerliğini yerde , kanatlarını gökte yapmalısın . O zaman arabayı yerde şeytanlar , gökte melekler çeker , gururun tacı başında bir azamet ilâhı daha geliyor derler .

R. E.

Bu yazı Ağrı eteklerinde biraz felsefeci biraz senbolist bir deli- kanlınının eski bir sualının esgi bir cevabıdır .

Halkevi

Haberleri

Kurslar

Evimizde açılan İngilizce, Fransızca, Almanca, keman ve mandolin kurslarına çok rağbet olmuş ve bu kurslardan çok istifade edilmiştir.

İmtihan

Tekel idaresince alınacak memurlar için açılan imtihana 32 kişi iştirak etmiştir.

Nüsamere

Temsil ve güzel sanatlar kollarımızın iştirakiyle bir müsamere verilmiş ve çok rağbet gören bu müsamereye 1300 seçgin halk seyretmiştir.

Spor

Evimiz salonunda yapılan spor hareketlerinde 60 sporcu iştirak etmiştir.

Konferans

Verem mücadelesine dair Dr. Turgut Targay tarafından bir konferans verilmiş ve 560 dinleyici hazır bulunmuştur.

Konser

Güzel sanatlar kolumuz tarafından verilen konserde 950 kişi bu lunmuştur.

Konuşma

Dil ve edebiyat komitesinden öğretmen Mehmet Alay tarafından çocuk terbiyesine dair bir konuşma yapılmış 580 kişi dinlemiştir.

Temsil

Gençlik kulübu tarafından salonumuzda Köroğlu piyesi temsil edilmiş 910 kişi seyretmiştir.

Okuma işi

Evimizin kütüphanesindeki kitap, mecmua ve gazetelerden istifade edilmesine devam olunmuş ve ışıksız ve yakacaksız öğrenciler ders salonunda derslerine çalışmışlardır.

Sosyal Yardım

Sosyal yardım kolu tarafından 70 fakir hasta muayene edilmiş ve ilaçları önce temin olunmuş ve ayrıca para yardımı yapılmıştır.

§ Çocuk esirgeme kurumu kongresi yapılmış faydalı kararlar verilmiştir.

§ Kireçhane ve hoş konak kooperatifleri iki kerre yaptığı toplantıya 300 üye iştirak etmiştir.

§ Evde tertip edilen aile toplantısına 100 seçgin zevat iştirak etmiştir.

Bugün Çıkmakta Olan Halkevi Dergilerinin Listesi

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi	Kaç Günde Bir Çıktığı
Taşpınar	Gaziantep	2 ayda bir
Çorumlu	Çorum	ayda bir
Doğuş	Kars	ayda bir
Erciş	Kayseri	onbeş günde bir
Fikirler	İzmir	iki ayda bir
Gediz	Manisa	onbeş günde bir
Görüşler	Adana	ayda bir
Halkevi	Eskişehir	ayda bir
İnanç	Denizli	ayda bir
İnan	Trabzon	iki ayda bir
Karacadağ	Diyarbakır	ayda bir
Karacelmaz	Zonguldak	onbeş günde bir
Kaynak	Balıkesir	ayda bir
Konya	Konya	onbeş günde bir
Ondokuz Mayıs	İamsan	onbeş günde bir
Taşpınar	Afyon	ayda bir
Türk Akdeniz	Antalya	ayda bir
Ün	İsparta	ayda bir
Uludağ	Bursa	ayda bir
Yeni Türk	Emlnönü	ayda bir
Halk Bilgi Haberleri	Emlnönü	ayda bir

Neşriyat Müdürü :
Abdullah Günel

Basıldığı yer :
Yeniyol Basımevi Trabzon